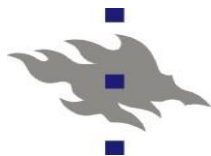

TAPAUSKIRJOITTAMINEN JA -KESKUSTELU TYÖN KEHITTÄMISEN VÄLINEENÄ JA TUTKIMUSAINEISTONA

Yliopistonlehtori, dos. Anuleena Kimanen

Turun yliopisto, Opettajankoulutuslaitos

Diakonian ja kasvatuksen tutkimuksen päivä 25.11.2021

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

KuKaS – Kulttuuri- ja katsomussensitiivistä opetusta ja ohjausta kehittämässä

■ Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama kehittämishanke (2017–2019)

■ Johtaja: yliopistonlehtori, dos. Tapani Innanen, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta

■ Yhteistyössä mukana HY:n katsomusaineiden didaktikka ja JY:n ohjausalan opetus sekä Espoon kaupunki.

■ Hankkeessa kehitettiin **tapausten tarkasteluun perustuvia menetelmiä**, jotka tukevat opettajien ja ohjaajien kykyä toimia **reflektiivisesti** kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa kouluympäristöissä.

TAPAUSMENETELMÄ

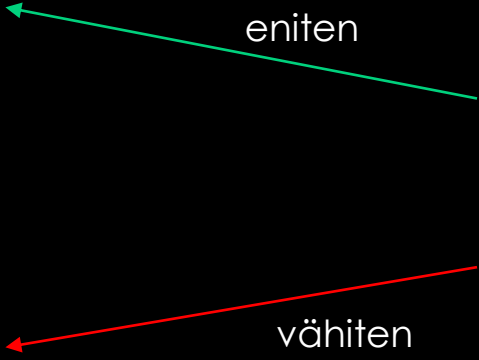
- Ammatin arjesta poimittuihin tapauksiin perustuvia menetelmiä tutkittu melko paljon opettajakoulutuksessa USA:ssa (mm. Schulman 2004, Kleinfeld 1990). Tavoitteita mm.
 - tiedon soveltaminen
 - teorian ja käytännön silloittaminen
 - reflektion lisääminen.
- KuKaS-hankkeessa kehitetty erityisesti pienryhmissä tapahtuvaa tapauskeskustelua, jonka tarkoituksena erityisesti lisätä reflektiota.

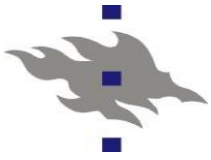

TAPAUSKIRJOITTAMINEN: TEHTÄVÄ KOULUTUKSEEN OSALLISTUJILLE

- Kerro työhösi liittyvästä tilanteesta, jossa kulttuurit ja/tai katsomukset kohtasivat. Kohtaaminen voi olla yllättävä tilanne jommallekummalle osapuolelle (myös myönteisesti yllättävä), se voi olla hämmentävä tilanne, väärinkäsitys, hauska kummellus, ymmärrystä lisäävä vuoropuhelu tai ristiriita.
- Kerro tunnistamattomista henkilöistä: vaihda tai jätä pois nimet, tarvittaessa sukupuolet ja kansallisuudet.
- Tunnistamisen vaikeuttamiseksi voit kertoa muiston vuosien takaa, esimerkiksi jonkin ensimmäisistä tai tärkeimmistä kohtaamisistasi kulttuurisen moninaisuuden kanssa. Älä ajoita sitä tarkasti. Jos et muista kaikkia yksityiskohtia, täydennä tai yhdistele vapaasti.
- Kerro, keitä henkilöitä tapaukseen liittyy, missä tilanteessa asia tapahtui (oppitunti, välitunti, juhla...) sekä mitä tilanteessa tapahtui ja sanottiin.

HANHIMÄKI, E. & PUUKARI, S. (2021) OSALLISUUS JA TOIMIJUUS
VUOROVAIKUTUKSESSA – OPETTAJIEN JA OHJAUSALAN
OPISKELIJOIDEN KERTOMUKSIA KULTTUURIEN JA KATSOMUSTEN
VÄLISISTÄ KOHTAAMISISTA

- 118 kirjoitettua tapausta
 - teoriaohjaava analyysi Habermasin sosiaalisen toiminnan teorian pohjalta -> erilaisia kohtaamisen tapoja
 - kommunikatiivinen
 - osallistava
 - tavoitteellinen
 - autoritäärinen
 - yleistävä
 - sivuuttava
- eniten
- dialogisuutta & osallisuuden ja toimijuuden mahdollistamista
- vähiten
-

Mitä tunteita tapaukseen liittyy?

a) omia tunteita

Mitä kysymyksiä tapaus herättää?

b) tapauksen henkilöiden tunteita

Mitä haluaisitte kysyä henkilöiltä?

Vaihtoehtoisia tulkintoja
(Miksi kävi näin?)

Olimme koulun kanssa retkellä Helsingin keskustassa ja mukaan oli pakattu eväitä. Olen itse kasvissyöjä ja harmistuneena totesin, että kaikkien sämpylöiden välissä oli myös kinkkua eli erityisruokavaliota noudattavien eväitä ei ollutkaan tullut. Tämän leipäongelman edessä oli myös muslimityttö, joka totesi, ettei voi syödä leipää. Yritin ehdottaa, että heittäisimme kinkut välistä menemään, mutta hänelle se ei ollut riittävä vaihtoehto. Kävin sitten ostamassa hänelle kaupasta juustoleivän, koska ei hän olisi pelkällä hedelmällä pärjännyt. Tyttö oli tästä hyvin kiitollinen. Samalla retkellä tyttö myös ihmetteli, miksi Suomessa on niin paljon alastonpatsaita. Seisoimme juuri kolmen sepän patsaan luona ja itse hätkähdin, koska en ollut erityisesti koskaan kiinnittänyt huomiota takojien alastomuuteen. Tuomiokirkossakaan hän ei halunnut käydä sisällä, mikä oli sekin kuitenkin helposti ratkaistu.

Millä muilla tavoilla opettaja olisi voinut toimia?

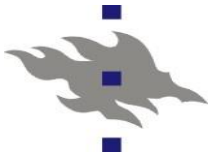
Mitä tästä tapauksesta voi oppia?

**Tapauskeskusteluarkki:
pienryhmäkeskustelun
työväline**

KIMANEN, A., & INNANEN, T. (2020). A CASE-BASED TOOL
PROMOTING TEACHER'S REFLECTION ON INTERCULTURAL
ENCOUNTERS

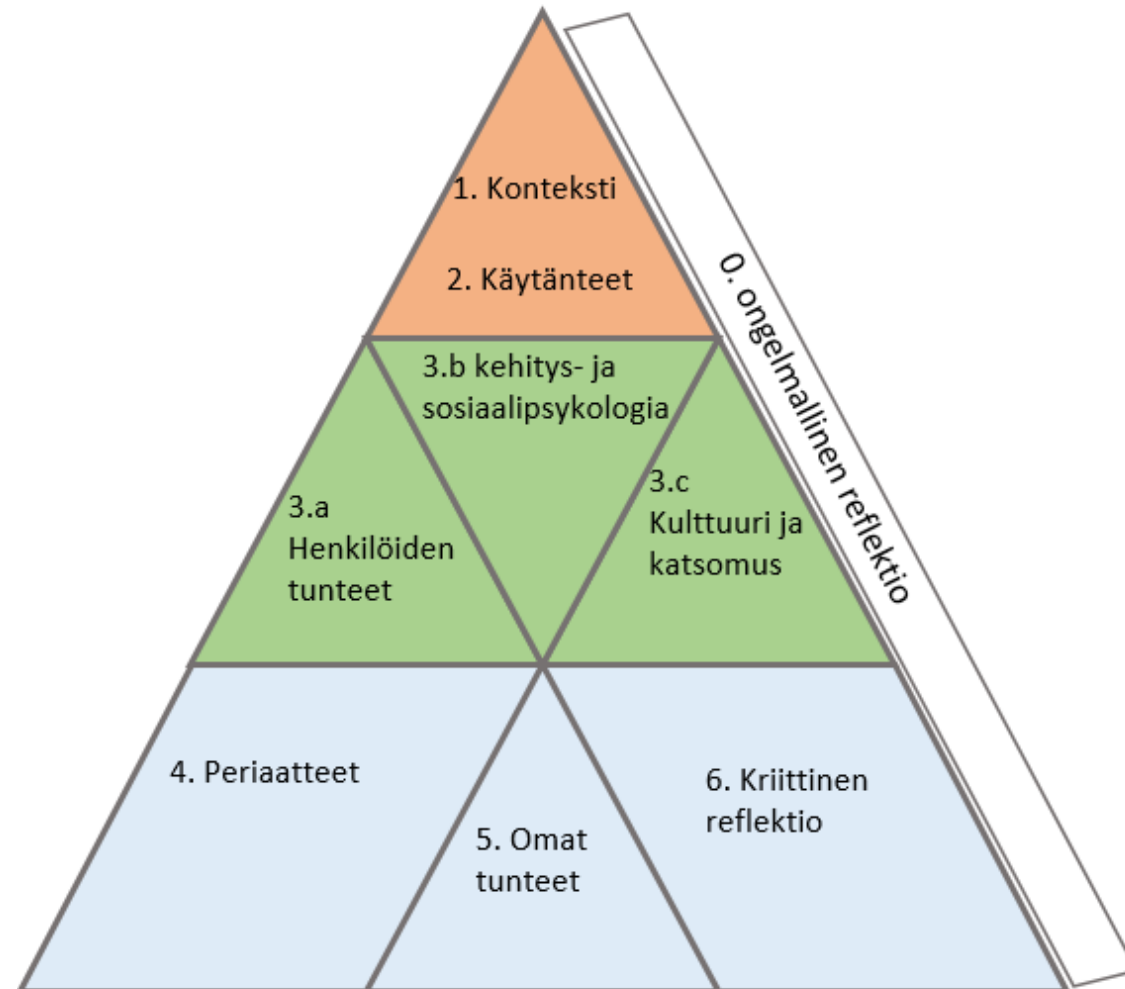
- Tutkimuskysymykset: Millaista reflektiota KuKaS-hankkeen tapauskeskustelumenetelmä tuottaa ja miten?
- 80 tapauskeskusteluarkkia
- laadullinen sisällönanalyysi

Reflektion pyramidi Korthagenin (2005) reflektion sipulin pohjalta

1. **Konteksti:** olosuhteet, edeltäneet tapahtumat, motiivien pinnallinen tarkastelu
 2. **Käytänteet:** Mitä tehtiin tai olisi pitänyt tehdä?
 3. **a** Henkilöiden tunteet (ja kokemukset, tulkinnat niistä)
 3. **b** Kehitys- ja sosiaalipsykologia (esim. oppilaan ikävaihe, ryhmäsuhteet)
 3. **c** Kulttuuri ja katsomus: Miten kulttuuriin ja katsomukseen liittyvä tieto voisi selittää tapahtunutta?
 4. **Periaatteet:** esim. laki, opetussuunnitelma, pedagogiset periaatteet...
 5. **Omat tunteet**
 6. **Kriittinen reflektio:** oletusten ym. kyseenalaistukset, valtasuhteet, sosio-ekonomiset suhteet, politiikka jne.
0. **ongelmallinen reflektio:** yleistykset, essentialismi, ei-sensitiivinen kieli, etnosentrismi ym. tavoitteiden vastaisuus

REFLEKTION TASO KESKUSTELUISSA

Reflektion kohde	N	%
0. Ongelmallinen reflektio	16	2.4
1. Konteksti	172	25.5
2. Käytänteet	190	28.2
3a. Henkilöiden tunteet	76	11.3
3b. Sosiaali- ja kehityspsykologia	29	4.3
3c. Kulttuuri ja katsomukset	76	11.3
4. Periaatteet	48	7.1
5. Omat tunteet	15	2.2
6. Kriittinen reflektio	52	7.7
Yhteensä	674	100

MIKÄ VAIKUTTI REFLEKTIOON?

ESIM.:

- Tehtävät
 - Eryteisesti kysymys- ja tunnetehtävät auttoivat pääsemään syvemmälle.
- Tapaus itse
 - Joissain esim. enemmän aineksia kulttuurin ja katsomuksen pohdintaan.
 - Opetussuunnitelman sisältöjä haastava tapaus -> periaatteita koskevaa pohdintaa ja ongelmallista pohdintaa.
 - Joissain helppo löytää kohteita kriittiselle pohdinnalle, jotkut toivat esiin sokeita pisteitä (esim. itsenäisyysjuhla).
- Ohjaus
 - Purussa tärkeää ottaa esiin keskeiset näkökohdat.

YHTEENVETOA

- Mitä kertoo se, miten ammattilainen kertoo työstään?
 - käyttöteoriat
 - ammatillinen identiteetti
 - vieras – tuttu, hylättävä – hyväksyttävä
 - jne.
- Mitä kertoo ammattilaisten ja ammattiin kasvavien keskustelu työstään?
 - teoria- ja kokemustiedon jakaminen
 - reflektion laajentaminen ja syventäminen
 - käytänteiden taustalla olevasta ajattelusta neuvottelu
 - reflektion tason arviointi

KIRJALLISUUS

- Hanhimäki, E., & Puukari, S. (2021). Osallisuus ja toimijuus vuorovaikutuksessa – Opettajien ja ohjausalan opiskelijoiden kertomuksia kulttuurien ja katsomusten välisistä kohtaamisista. Teoksessa A. Kimanen, J. Urponen ja A.-E. Kilpeläinen (Toim.) *Oppimista katsomusten äärellä. Juhlakirja Tapani Innasen jäädessä eläkkeelle*. Helsinki: STKS, 204–226.
- Kimanen, A., & Innanen, T. (Toim.) (2019). *Kohti kulttuuri- ja katsomusreflektiivistä opetusta ja ohjausta: tapauskeskustelun ohjaajan opas ja lisämateriaali*. Helsinki: Helsingin yliopisto, teologinen tiedekunta.
- Kimanen, A., & Innanen, T. (2020). A Case-Based Tool Promoting Teacher's Reflection on Intercultural Encounters. *Australian Journal of Teacher Education*, 45(6)
- Kleinfeld, J. (1990). The Special Virtues of the Case Method in Preparing Teachers for Minority Schools. *Teacher Education Quarterly*, 17(1), 43–51.
- Korthagen, F. (2005). Practice, Theory, and Person in Life-long Professional Learning. In D. Beijaard, P. C. Meijer, G. Morine-Dershimer and H. Tillema (eds.) *Teacher Professional Development in Changing Conditions* (pp. 79–94). Dordrecht: Springer.
- Shulman, L. S. (2004) [1996]. Just in Case: Reflections on Learning from Experience. In S. M. Wilson & P. Hutchings (Eds.), *The Wisdom of Practice: Essays on Teaching, Learning and Learning to Teach* (pp. 463–482). San Fransisco: Jossey Bass.
- Yost, D. S., Sentner, S. M., & Forlenza-Bailey, A. (2000). An examination of the construct of critical reflection: Implications for teacher education programming in the 21st century. *Journal of Teacher Education*, 51, 39–49.

KIITOS!

anuleena.kimanan@utu.fi

